

УДК 342.3

Ганна Бистрик,здобувач Національного університету
«Острозька Академія»

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

У статті досліджуються роль правоохоронної діяльності в системі правових форм діяльності держави, аналізуються її зміст, основні принципи, ознаки та властивості. Обґрунтовується роль правоохоронної діяльності держави в процесі становлення України як правової держави, вивчається її зв'язок з іншими правовими формами діяльності держави, висвітлюються перспективи її вдосконалення.

Ключові слова: *правова держава, правова форма, правова діяльність, правоохоронна діяльність.*

Науковий аналіз правових форм діяльності держави наразі виходить на одну з домінуючих позицій в сучасних дослідженнях як у галузі теорії держави і права, так і в галузі конституційного права та інших юридичних дисциплін. Дійсно, розвиток інститутів державної влади і правової системи в цілому безпосередньо пов'язаний з процесом удосконалення правових форм діяльності держави, який є невід'ємною складовою правового регулювання суспільних відносин. У цьому контексті в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних юристів дедалі більше уваги приділяється вивченню системи правових форм діяльності держави, а також характеристиці конкретних форм цієї діяльності, кожна з яких пов'язана з реалізацією тієї чи іншої функції держави. Разом із тим, варто зазначити, що проблема забезпечення і вдосконалення правоохоронної діяльності становить один із невід'ємних аспектів теоретико-правових досліджень становлення України як правової держави, позаяк забезпечення ефективної правоохоронної діяльності є однією з найважливіших властивостей сучасної правової держави.

Актуальна правова проблема*

Актуальність звернення до проблеми реалізації правоохоронної діяльності як однієї з основних правових форм діяльності держави може бути обґрунтована наступними положеннями. По-перше, не можна не звернути уваги на те, що піднесення значущості принципу пріоритету прав і свобод людини і громадянина як обов'язкової умови розвитку демократичної і правової держави (про роль цього принципу у сучасному конституційному розвитку пише О. Лукаш [1]), суттєво актуалізує потребу в дослідженні тих механізмів і засобів, завдяки яким цей конституційний принцип реалізується на практиці. Як відомо, забезпечення прав людини включає в себе насамперед ефективну систему охорони цих прав від всіх можливих порушень з будь-якого боку, оскільки предметом охорони і захисту держави є не якесь абстрактне право, а права та інтереси людини, які порівняно з інтересами держави виходять на перше місце і зумовлюють весь процес її функціонування [2]. За цієї причини в контексті загальних досліджень забезпечення прав людини в Україні практично завжди постає питання про діяльність правоохоронних

* Внутрішню рубрикацію тексту (підзаголовки) здійснено редакцією.

органів, а отже, і про правоохоронну діяльність як таку. В цьому сенсі можна згадати змістовну монографію О. Пушкіної, яка пише: «З-поміж усієї сукупності органів державної влади є ціла низка таких органів, для яких захист прав людини — одна з пріоритетних цілей їхньої діяльності... це в першу чергу правоохоронні органи державної влади» [3]. Таким чином, погоджуючись із тим, що реалізація конституційних принципів організації і функціонування державної влади становить актуальне завдання для сучасних юридичних досліджень, ми тим самим визнаємо й те, що не менш актуальною для наукового аналізу є проблема правоохоронної діяльності, її забезпечення і вдосконалення. Невипадково сьогодні можна часто зустріти положення, що конституційне проголошення України правовою державою перетворює питання охорони і захисту прав і свобод громадян на одну з пріоритетних цілей, які не лише визначають загальний напрям розвитку державної влади, а й характеризують її сутність [4].

По-друге, серед цілого ряду реформ, проведення яких є важливим та актуальним завданням у світлі триваючих державотворчих процесів в Україні (докладну характеристику змісту та цілей цих реформ було надано в колективній монографії «Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи», що була видана у 2001 р. за редакцією Ю. Шемшученка [5]), одне з перших місць посідає реформа правоохоронних органів. У цьому сенсі мається на увазі вдосконалення не тільки організаційної структури цих органів державної влади, створення надійної матеріально-фінансової бази для їх функціонування, а й зміни самої правоохоронної діяльності, щоби вона відповідала своїй сутності та сприяла реалізації правоохоронної функції Української держави. Очевидно, що будь-які реформи в сфері правоохоронної діяльності не можуть успішно реалізовуватися поза попередньою розробкою відповідної науково обґрунтованої теоретичної моделі. В цьому плані проведення науково-юридичних досліджень є актуальним з огляду на те, що саме вони кладуться в основу всіх практичних перетворень у системі орга-

нізації і функціонування правоохоронної діяльності. Серед вітчизняних фахівців про актуальність подібного роду юридичних досліджень пише академік В. Тацій, який доводить положення про виняткову відповідальність юридичної науки за стан та перспективи державотворчих процесів [6].

По-третє, саме в сфері правоохоронної діяльності реалізується така важлива функція держави, як захист найважливіших суспільних відносин від неправомірних дій громадян. У цьому плані правоохоронна діяльність не лише захищає та відновлює порушені права суб'єктів суспільних відносин, а й виступає важливим фактором стабілізації суспільства. Справді, говорячи про гарантування в державі правопорядку як правової впорядкованості суспільних відносин, що є потребою як правової держави, так і громадянського суспільства [7], ми завжди маємо на увазі те, що основним засобом його забезпечення є саме правоохоронна діяльність. У результаті чого правоохоронна діяльність сприяє усталеному відтворенню того впорядкованого характеру суспільних відносин, який є результатом цілеспрямованих дій в сфері правового регулювання суспільних відносин. Очевидно, що досягнення цієї мети є надзвичайно актуальним у сучасних вітчизняних умовах, коли в суспільстві бракує стабільності, а всі суспільні відносини мають яскраво виражений розвитковий характер. Таким чином, зважаючи на специфічну стабілізаційну роль правоохоронної діяльності, її теоретико-правове дослідження має виняткову актуальність як для юридичної науки, так для юридичної практики в сучасній Україні.

Отже, ставлячи на меті даної статті дослідження правоохоронної діяльності в контексті вдосконалення правових форм діяльності держави, ми повинні вирішити наступні завдання: а) обґрунтувати визначення поняття правоохоронної діяльності як правової форми діяльності органів державної влади; б) виявити специфіку правоохоронної діяльності, її основні властивості та суб'єктів, що її здійснюють; в) визначити роль розвитку цієї правової форми діяльності органів державної влади в Україні в контексті її становлення як правової держави.

Крізь призму контрольно-наглядової діяльності й здійснення правосуддя

Сама по собі правоохоронна діяльність вже ставала предметом цікавих досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних юристів. У результаті чого наразі ми маємо достатньо велику кількість цікавих підходів щодо визначення того, що саме являє собою правоохоронна діяльність та правоохоронні органи. Щоправда, як слушно зазначає В. Осадчий, в переважній кількості дефініцій розуміння змісту правоохоронної діяльності розкривається насамперед шляхом визначення переліку правоохоронних органів [8]. Яскравим прикладом реалізації цього підходу можуть виступити роботи І. Белого [9] та Н. Угольникової [10]. В інших випадках правоохоронна діяльність описується через звернення до переліку ряду функцій, які є з нею тісно пов'язаними. Наприклад, на думку російського дослідника В. Фокіна, правоохоронна діяльність — це діяльність, яка реалізується правоохоронними органами, має спеціалізований характер і постає у виконанні таких конкретних функцій, як: відправлення правосуддя, конституційний контроль, попередження правопорушень, оперативно-розшукова діяльність, прокурорський нагляд, галузевий нагляд, виконання судових рішень, надання юридичної допомоги [11]. Для Н. Юзікової правоохоронна діяльність характеризується як сукупність дій щодо реалізації таких функцій, як: правосуддя, конституційний контроль, прокурорський нагляд, надання юридичної допомоги та захист у кримінальних справах, організаційне забезпечення діяльності судів, попередження, виявлення та розслідування правопорушень [12].

Утім, якщо в межах інституціонального підходу до вивчення правоохоронної діяльності наведені визначення можуть плідно використовуватись і давати відповідні методологічно значимі результати, то, досліджуючи правоохоронну діяльність саме як одну з правових форм діяльності держави, ми повинні зробити цілий ряд важливих уточнень.

По-перше, при характеристиці правоохоронної діяльності як однієї з форм правової діяльності держави особливого значення набуває питання щодо чіткого відмежування зазначеної правової форми від інших. Як відомо, наразі існує декілька підходів до класифікації і систематизації правових форм діяльності органів державної влади [13]. Але при цьому до визначальних ознак правових форм діяльності органів державної влади завжди належить такий фактор, як причини і результати застосування тієї чи іншої правової форми. В цьому сенсі, говорячи про правоохоронну діяльність, ми маємо на увазі лише ті випадки, коли вона спричиняється можливими або наявними порушеннями норм діючого права. Тобто в системі правоохоронних органів державної влади можна виділити цілий ряд таких органів, які, крім правоохоронної, реалізують ще й контрольно-наглядову діяльність. В світлі застосування методологічного інструментарію інституціонального підходу це уточнення не відіграє особливої ролі, оскільки головним фактором у такому випадку є виключно загальні ознаки тих органів державної влади, які вчиняють ті чи інші дії правоохоронного змісту. Однак, якщо нас цікавить саме правова форма діяльності органів державної влади, то тоді стає насправді принциповим, чи конкретні дії органів державної влади вчинюються з метою контролю і нагляду за підконтрольними об'єктами, чи йдеться про факт порушення права.

Дійсно, найбільш спорідненою з правоохоронною формою діяльності органів державної влади є контрольно-наглядова діяльність. Більше того, цілий ряд правоохоронних органів у ході реалізації завдання охорони та захисту прав людини і громадянина так чи інакше виконують контрольні функції (чи не найяскравішим прикладом такого органу державної влади є прокуратура). Утім суттєва відмінність між цими двома групами органів полягає у тому, що для правоохоронних органів державної влади контрольно-наглядова діяльність виступає лише засобом охорони та захисту прав людини, тоді як для контрольно-наглядових органів пріоритетною є саме функція контролю, а не охорони права. До та-

ких органів належать: а) контрольно-координуючі органи (Рада національної безпеки і оборони України); б) органи парламентського контролю (тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини); в) розвідувальні органи; г) органи з контрольною функцією (Рахункова палата України, органи державного контролю за цінами, інспекції державно-будівельного контролю, органи виконавчої влади у сфері стандартизації, метрології та сертифікації, органи державного контролю якості лікарських засобів, органи Пенсійного фонду України, органи державного пробірного контролю, органи державної статистики, виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад, органи державного пожежного нагляду, органи залізничного транспорту, органи морського та річкового транспорту, органи повітряного транспорту, адміністративні комісії при виконавчих органах влади, військові комісаріати, органи Міністерства праці та соціальної політики України, органи рибохорони, органи мисливського господарства, органи державного ветеринарного контролю і т. д.).

Також слід звернути увагу на те, що діяльність правоохоронних органів, у свою чергу, може бути предметом контрольно-наглядової діяльності. Як приклад можна навести інститут парламентського контролю. Так, згідно з п. 1 ст. 14 Закону України «Про Комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР контрольна функція комітетів полягає в аналізі практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовці та поданні відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України. Відповідно до п. 1 ст. 24 даного Закону комітети з питань, віднесених до предметів їх відання, здійснюють аналіз практики застосування державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами Конституції та законів України, аналіз відповідності закону прийнятих ними підзаконних нормативно-правових актів, своєчасності їх прийняття. Здійснення парламентського кон-

тролю і нагляду за діяльністю Служби безпеки України передбачене ст. 31 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229-XII, контроль Верховної Ради України за діяльністю Державної прикордонної служби України здійснюється на підставі ст. 29 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. № 661-IV, ст. 25 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР регламентує контроль Верховної Ради України за додержанням чинного законодавства Управлінням державної охорони України. Цей момент також засвідчує те, що як одна з правових форм діяльності органів державної влади, правоохоронна діяльність не є тотожною контрольно-наглядовій діяльності, адже в такому випадку унеможлилювався би зовнішній контроль над діяльністю самих правоохоронних органів.

По-друге, вивчаючи діяльність судових і правоохоронних органів з позицій визначення правових форм діяльності держави, слід провести чітке розмежування між такими двома формами, як правосуддя та правоохоронна діяльність. Про методологічну необхідність подібного розмежування обґрунтовано пише Ю. Бисага [14]. Справді, правосуддя, так само, як і правоохоронна діяльність, пов'язане з охороною і захистом права. Але, на відміну від правоохоронної діяльності, правосуддя здійснюється лише такою специфічною групою органів державної влади, як суди. Це безпосередньо впливає з тих доктринальних визначень поняття правосуддя, які нині застосовуються в теорії держави і права. Наприклад, А. Туманянц характеризує правосуддя як «діяльність суду щодо захисту прав і законних інтересів громадян, яка здійснюється шляхом розгляду й вирішення конкретних справ, а також застосування у разі необхідності передбачених законом заходів примусу» [15]. Таким чином, правосуддя як правова форма діяльності органів державної влади (що, до речі, впливає навіть з етимології поняття «правосуддя»), пов'язане виключно з функціонуванням судової влади як «специфічної гілки єдиної дер-

жавної влади, яка має власну виключну компетенцію щодо розгляду юридично значущих справ, що мають правові наслідки, і реалізується виключно конституційними органами (судами) в межах закону та спеціальних судових процедур» [16]. Як зазначається в ст. 5 Закону України «Про судоустрій України» від 07.02.2002 р. № 3018-III, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, делегування функцій судів, а також при-власнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Внаслідок чого особи, які незаконно взяли на себе виконання функцій суду, несуть передбачену законом відповідальність. Хоча з цього положення не можна робити висновок, що єдиною функцією судової влади є здійснення правосуддя. Про хибність такої позиції пише В. Тихий, який також звертає увагу на функцію конституційного контролю, який безпосередньо пов'язаний з формуванням конституційної практики, що стосується всіх без винятку гілок державної влади, оскільки Конституція є Основним Законом всієї держави в цілому, а не тільки якоїсь однієї гілки державної влади [17].

Отже, зважаючи на вказане вище, можна стверджувати, що *правоохоронна діяльність є однією з правових форм діяльності держави, яка має на меті захист суспільних відносин від протиправних посягань, відновлення порушеного правопорядку, притягнення винних у правопорушенні суб'єктів до передбаченої законом відповідальності*. Як правова форма діяльності органів державної влади вона включає в себе: профілактичну, захисну, охоронну (охорона громадського порядку, громадської безпеки і власності), ресоціалізаційну, оперативно-розшукову діяльність, а також розслідування злочинів, виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів.

Безумовно, ця форма правової діяльності держави не повинна протиставлятися таким правовим формам, як правосуддя або контрольно-наглядова діяльність. Але, незважаючи на їхню близькість і взаємодію, не можна забувати про те, що кожна з перелічених форм має свою специфіку.

Система правоохоронних органів

Таким чином, характеризуючи правоохоронну діяльність держави та тих суб'єктів, що її реалізують, слід мати на увазі, що в процесі охорони прав і свобод людини і громадянина в Україні, а також регульованих правом суспільних відносин, всі органи держави тією чи іншою мірою здійснюють функцію охорони права і правопорядку. Як справедливо зазначають І. Опришко та Л. Сидорчук, для більшості органів державної влади реалізація правоохоронної функції (захист прав і свобод людини і громадянина, забезпечення законності і правопорядку, боротьба із злочинами та іншими правопорушеннями) належить до сфери допоміжних повноважень, оскільки провідною формою діяльності таких органів є вирішення поточних і перспективних питань у сфері економіки, зовнішньої політики, культури, науки, освіти тощо. Тоді як окремі функції, пов'язані з забезпеченням законності і охороною правопорядку, ці органи виконують як такі, що виникають додатково в процесі вирішення ними основних завдань [18]. Тому з-поміж всіх органів державної влади можна виділити специфічну групу правоохоронних органів, для яких правоохоронна діяльність є їх основним призначенням [19]. До таких органів державної влади маємо віднести, насамперед, органи внутрішніх справ, службу безпеки, митні і податкові органи державної влади тощо.

На законодавчому рівні перелік цих органів надається в Законі України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23.12.1993 р. № 3781-XII, де до правоохоронних органів держави віднесено: органи прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Хоча, як слушно зазначають М. Мельник та М. Хавронюк [20], у законах, що

визначають правовий статус конкретних органів державної влади, саме поняття «правоохоронний орган» вжите лише щодо деяких органів державної влади, якими є: Служба безпеки України, Управління державної охорони України і Військова служба правопорядку. Зокрема, в Законі України «Про Службу безпеки України» зазначається, що Служба безпеки України — це державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України шляхом захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» Управління державної охорони України є державним правоохоронним органом спеціального призначення, підпорядкованим Президентові України та підконтрольним Верховній Раді України, основними завданнями якого є: здійснення державної охорони щодо органів державної влади України; забезпечення безпеки посадових осіб, визначених законом, за місцем їх перебування як на території України, так і за її межами; забезпечення безпеки членів сімей посадових осіб, визначених законом, які проживають разом з ними або супроводжують їх; запобігання протиправним посяганням на посадових осіб і членів їхніх сімей та об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, їх виявлення та припинення; охорона об'єктів, визначених законом; забезпечення безпечної експлуатації транспортних засобів, призначених для визначених законом посадових осіб.

Нарешті, в ст. 1 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 07.03.2002 р. № 3099-III міститься наступне визначення: «Військова служба правопорядку у Збройних Силах України — спеціальне правоохоронне форму-

вання у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях, військових містечках, на вулицях і в громадських місцях; для запобігання злочинам, іншим правопорушенням у Збройних Силах України, їх розкриття і припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників Збройних Сил України, а також для захисту майна Збройних Сил України від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах».

Утім, незважаючи на те, що в самих визначеннях органів державної влади поняття «правоохоронний орган» вживається лише в обмеженій кількості випадків, було б неправильно робити висновок про те, що об'єктивно кількість органів, які реалізують правоохоронну діяльність, обмежується лише трьома вказаними вище органами. В цьому плані слід в першу чергу згадати органи внутрішніх справ. Зокрема в Законі України «Про міліцію» від 20.12.1990 р. № 565-XII зазначається, що основними завданнями міліції є: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних посягань; виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень; участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Отже, як бачимо, необхідним елементом удосконалення системи правоохоронної діяльності органів державної влади є розробка чіткого законодавчого визначення поняття правоохоронної діяльності. Це дозволить не тільки точно визна-

чити систему правоохоронних органів як суб'єктів правоохоронної діяльності, а й внесе чіткість у процесуальний аспект правоохоронної діяльності. Останнє положення має особливу значимість з огляду на те, що вдосконалення цієї правової форми діяльності органів державної влади в Україні безпосередньо пов'язане з тим, наскільки захищеними виявлятимуться права людини і громадянина в Україні. Справді, зважаючи на те, що пріоритетною метою правоохоронної діяльності є саме забезпечення охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина та законних інтересів, то цілком логічно, що вдосконалення цієї діяльності посилюватиме гарантії прав людини в Україні, зміцнюватиме її правовий статус як суб'єкта суспільних відносин. У цьому сенсі не можна не погодитися з думкою Ю. Шемшученка про те, що низька ефективність охорони і захисту прав громадян, недосконалість та вади в правоохоронній діяльності підривають довіру в правовий характер Української держави в цілому [21].

Висновки

Підбиваючи результати проведеного в даній статті дослідження правоохоронної діяльності як однієї з правових форм діяльності держави можемо сформулювати наступні висновки. По-перше, правоохоронна діяльність є однією з правових форм діяльності держави, яка має на меті захист суспільних відносин від протиправних посягань, відновлення порушеного правопорядку, притягнення вин-

них у правопорушенні суб'єктів до передбаченої законом відповідальності. Ця форма правової діяльності держави не є протилежністю таким правовим формам, як правосуддя або контрольно-наглядова діяльність. Але, незважаючи на їхню близькість і взаємодію, слід вказати, що кожна з перелічених форм має свою специфіку.

По-друге, в процесі охорони прав і свобод людини і громадянина в Україні, а також регульованих правом суспільних відносин, всі органи держави тією чи іншою мірою здійснюють функцію охорони права і правопорядку. Для більшості органів державної влади реалізація правоохоронної функції належить до сфери допоміжних повноважень, оскільки провідною формою діяльності таких органів є вирішення поточних і перспективних питань у сфері економіки, зовнішньої політики, культури, науки, освіти тощо. Тому з-поміж всіх органів державної влади можна виділити специфічну групу правоохоронних органів, для яких правоохоронна діяльність є їх основним призначенням. Саме ці органи і виступають суб'єктами правоохоронної діяльності. По-третє, важливим юридичним засобом удосконалення системи правоохоронної діяльності органів державної влади в Україні є розробка чіткого законодавчого визначення поняття правоохоронної діяльності. Це дозволить максимально точно визначити систему правоохоронних органів як суб'єктів правоохоронної діяльності та внести чіткість у процесуальний аспект правоохоронної діяльності.

ПРИМІТКИ

1. Лукаш О. Л. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів державної влади України / О. Л. Лукаш // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2007. — № 12 (74). — С. 83—91.
2. Михайленко О. Проблеми справедливості при розбудові правової держави / О. Михайленко // Право України. — 1998. — № 8. — С. 45.
3. Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення / О. В. Пушкіна. — К., 2006. — С. 231.
4. Солов'євич І. В. Сутність державної влади в Україні (конституційно-правовий аспект) / І. В. Солов'євич // Право України. — 1997. — № 11. — С. 15—17.
5. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи : монографія / за ред. Ю. С. Шемшученка. — К., 2001. — С. 10—292.
6. Тацій В. Я. Правова наука в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Я. Тацій // Вісник Академії правових наук України. — 2003. — № 2 (33)—3 (34). — С. 5—6.
7. Мальцев В. А. Право как нормативно-деятельностная система / В. А. Мальцев // Журнал российского права. — 2002. — № 4. — С. 96.

8. Осадчий В. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту / В. Осадчий // Право України. — 1997. — № 11. — С. 71.
9. Белый И. Ю. Правоохранительные органы / И. Ю. Белый. — М., 2004.
10. Угольникова Н. В. Правоохранительные органы / Н. В. Угольникова. — М., 2003.
11. Фокин В. М. Правоохранительные органы Российской Федерации / В. М. Фокин. — М., 1999. — С. 13—14.
12. Юзикова Н. С. Система судебных и правоохранительных органов Украины / Н. С. Юзикова. — Днепропетровск, 1999. — С. 14—15.
13. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. — Х., 2009. — С. 400.
14. Бисага Ю. М. Права людини / Ю. М. Бисага, М. М. Палінчак, Д. М. Белов, М. М. Данканич. — Ужгород, 2003. — С. 158.
15. Туманянц А. Р. Контрольні функції суду у сфері кримінального судочинства / А. Р. Туманянц. — Х., 2000. — С. 9.
16. Організація судової влади в Україні / за ред. І. Є. Марочкина, Н. В. Сібільової. — Х., 2007. — С. 19.
17. Тихий В. Повноваження Конституційного Суду України та правова природа його рішень / В. Тихий // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 4 (47). — С. 55—57.
18. Опришко І. В. Система правоохоронних органів України / І. В. Опришко, Л. А. Сидорчук. — К., 2003. — С. 12.
19. Макаренко Є. І. Судові та правоохоронні органи України / Є. І. Макаренко. — Дніпропетровськ, 2000. — С. 6—7.
20. Мельник М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність / М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. — К., 2002. — С. 16—8.
21. Шемшученко Ю. Проблеми розбудови української державності / Ю. Шемшученко // Право України. — 1997. — № 1. — С. 26.

Быстрык Анна. Правоохранительная деятельность в контексте усовершенствования правовых форм деятельности государства.

В статье исследуются роль правоохранительной деятельности в системе правовых форм деятельности государства, анализируются ее содержание, основные принципы, признаки и характеристики. Обосновывается роль правоохранительной деятельности государства в процессе становления Украины как правового государства, изучается ее связь с другими правовыми формами деятельности государства, исследуются перспективы ее усовершенствования.

Ключевые слова: правовое государство, правовая форма, правовая деятельность, правоохранительная деятельность.

Bistrik Ganna. The law-enforcement activity in the context of improvement of the legal forms of state activity.

The article presents the investigation of the role of law-enforcement activity in the general system of the legal forms of the state activity, the analysis of its basic attributes and characteristics. The author proves the role of the law-enforcement activity of the state in process of Ukraine's genesis as a state of law, studies its correlations with the other forms of activity of the state, investigates the ways of its improvement.

Key words: state of law, legal forms, legal activity, law-enforcement activity.